

LENKAS SANTO DOMINGE ARBA JAUNOJI KREOLĖ

SOFIJA TYZENHAUZAITĖ DE ŠUAZEL-GUFJĖ
(CHOISEUL-GOUFFIER)

IŠ PRANCŪZŲ Į LIETUVIŲ KALBĄ VERTĖ
VIRGINIJUS BARANAUSKAS

AUTORĖS PASTABOS

Knyga, kurią skaitysite, tikrai ne istorinė, ji – pramanas. Be abejonės, ji galėjo būti vaizdingesnė, tikroviškesnė, nepakenktų daugiau veiksmo, rezgant romano intrigą reikėtų pateikti tikslų duomenų apie to laikotarpio lenkų karių patriotizmą, drąsą, atsidavimą. Bet tie faktai, kurie, beje, įrašyti visose Tėvynei ištikimose širdyse, tie įdomūs ir šlovingi įvykiai priklauso istorijai. Įamžinti jų atminimą ateities kartoms turėtų ypatingas talentas, mikli plunksna. Geri norai talento pakeisti negali ir aš pagrįstai baiminuosi, kad skaitytojas tai pajus šiame kūrinyje.

(Tęsinys. Pradžia 2013 m. Nr. 1)

– Tikrai nesistebiu, matydamas, kokį įspūdį jums daro gamtos spektaklis. Kiekvienas keliautojas, pirmą kartą įveikęs vandenyną, niekada nekėlęs kojos iš Europos, stebisi kaip ir jūs. Tai ypatingas pojūtis, kurį sukelia staiga pamatytas didžiulis klimato, landšafto ir gamtos vaisių skirtumas. Kelionės Europoje nesuteikia stipraus nepatirto naujumo įspūdžio. Kontrastai, kurių ieškome ir kuriuos stengiamės įžvelgti tarp valstybių ir tautų, vos pastebimi dėl to, kad neapsižiūri, kada iš vienos patekai į kitą, imi jas painioti ir nebeatskiri, kuri yra kuri. Dvidešimties skirtingų tautų papročių, socialinių ryšių panašumas kuria vienos tautos įspūdį, o tarp Europos ir Amerikos nėra jungiančių ryšių, jokios harmonijos, jokių saitų.

Taip kalbėdamas tėvas Anzelmas malšina Henriko nekantravi-

Grafų
Šuazelių
herbas

mą ir trumpino ilgą kelią. Jie įsuko į ilgą abrikosmedžių alėją, jungiančią Zoros ir tėvo Anzelmo buveines. Netrukus prieš akis išniro į tvirtą didžiulio raudonmedžio kamieną atsirėmusi trobelė. Magnolijos, aplipusios į baltas rožes panašiais žiedais, elegantiškais smulkiais lapais pasipuošę pupmedžiai, kvapūs benzoiniai stirakai, įspūdingo aukščio ir apimties gelsvažiedžiai tulpmedžiai, papajos, ištišus metus aplipusios kvapniais žiedais ir vaisiais, puošė kuklų būstą ir teikė jam pavėsį. Pati trobelė stovėjo prie upės, putojančiu srautu krintančios nuo uolos ir tekančios tolyn į lygumą, kurią drėkino savo skaidriu vandeniu. Trobelės stogas meistriškai sukaltas iš bambuko ir uždengtas ilgais dideliais tamsiosios latanijos lapais. Baltas sienas dengė laukiniai vynuogienojai, moliūgų lapai, Gvianos kvapleji pelėžirniai, kurių žiedai panašūs į varpus. Visi tie augalai kopė aukštyn, vijosi tarpusavyje, buvo pasiekę stogą, suformavę akiai labai malonius žiedų ir žalumynų skliautus bei portikus. Tolumoje lyg pilkšvas horizontas brėžėsi jūros pakrantė. Iš kitos pusės stūksėjo bananmedžių miškas, tėvo Anzelmo buveinė.

Henrikas net neketino stabtelėti ir gėrėtis žavingu, kaip jam atrodė, vaizdu, nes labai nekantravo kuo greičiau pasiekti trobelę. Pirmiausia pamatė cigarą rūkantį negra, sėdintį ant slenksčio ir siuvantį demblius.

Henrikui ir tėvui Anzelmui prisitartinus, negras atsistojo ir leido jiems įeiti. Plakančia širdimi Henrikas su vienuoliu užėjo į kambary. Jame dienos šviesą beveik visai gožė begalė lianų, kurios atrodė lyg žalios langų užuolaidos. Dvi pagyvenusios moterys sėdėjo ant plokštėmis grįstų grindų. Viena verpė kanapes, kita siuvo šeimai baltinius. Sutrikęs Henrikas veltui ieškojo Zoros. Tėvas Anzelmas paėmė jį už rankos, nuvedė prie Leonos ir pristatė, paminėdamas tik socialinę padėtį, dabartinę būklę ir motyvus, dėl kurių atsidūrė Santo Dominge. Vardo negalėjo pasakyti, nes, suteikęs jam viešnagę, nesumojo paklausti. Henrikas susidomėjo Leonos veidu, nes pastebėjo, kad jos bruožai labai panašūs į Zoros. Antroji moteris buvo ponija ispanė, kurią Leona, prasidėjęs negrų sukilimui, pri-

(Nukelta į 62 p.)

Grafų
Tyzenhauzų
herbas

(Atkelta iš 61 p.)

glaudė pas save. Tai buvo dona Marija de Pueblas. Ši moteris be paliovos verkė dėl karštai mylimo sūnaus, jaunojo dono Pedro, dingusio prasidėjus neramumams Santo Dominge. Apie jį nieko nebuvo girdėjusi jau keletą metų.

Henrikas nekantravo išvysti Zorą, tad išėjo iš trobelės, kur jau buvo ruošiamos kuklios vaišės. Jis atsitiktinai patraukė uoloje iškalta takeliu. Staiga suskambo nuostabus balsas, kuriam akompanavo gitara. Jis lėtai kopė toliau, pasiekė uolos viršūnę ir pasislėpė po žeriničiais tankaus pietinės gudobelės krūmo lapais. Virpėdamas iš susijaudinimo, malonumo ir smalsumo, praskleidė vešlias šakas ir pamatė Zorą. Ach, kokia ji jam pasirodė graži! Ant jos mergiškos kaktos buvo grakščiai uždėta mėlynų dedešvų girlianda. Ryškiai žalias muslino šalis dengė liemenį, o lengvai krintančios jo klostės išryškino žavias linijas. Stovėdama prie uolos Zora jausmingai dainavo. Jos akys tai žvelgė į dangų, tai nuklysdavo į jūros pakrantę. Ji improvizavo ispaniškai. Iš tėvo Anzelmo Henrikas žinojo, kad Zora talentinga, lengvai ir puikiai atkuria ir sudainuoja tai, kas palietė jos vaizduotę ar sujaukino širdį. Iš veido išraiškos, iš žvilgsnio Henrikas suprato, kad ji apdainuoja ekspediciją į Santo Domingą, negrų kovą, vargšo europiečio išlaisvinimą, taip, savo dainoje paminėjo jį. Veido išraiška kaskart pasikeisdavo, kai ištardavo Zamtė vardą: puikus, lankstus balsas imdavo virpėti ir trūkčioti. Ji netrukus nutilo ir giliai užsisvajavo, atsirėmusi į gitaros grifą bei parėmusi galvą ranka. Ilgi plaukai krito ant veido ir uždengė skruostus, tad ryškėjo tik tobulo grožio profilis. Aplink liemenį lanksčiomis klostėmis plaikstėsi žalias šalis. Viena ant plikos uolos, po kojomis – jūra, virš galvos – dangaus skliautas. Poza ir jaudinančia išvaizda ji panėšėjo į Apvaizdos paveikslą. Nebegalėdamas ilgiau atsispirti savo jausmams, Henrikas pribėgo prie Zoros tą akimirką, kai ji ruošėsi leistis nuo uolos. Vos pamąčiusi jį, dar nespėjus Henrikui padėkoti, ji šūktelėjo:

– Ach, kokia aš patenkinta, matydama jus. Sveiki atvykę, – kalbėjo ji. – Jūs pasveikote, be abejo, nes esate čia. Aš kasdien atei-

davau į jūsų buveinę, kad sužinočiau, kaip laikotės. Norėjau jus matyti, slaugyti, bet tėvas Anzelmas vis prieštaravo, sakydamas, kad mane matydamas jūs lėčiau sveiksite. Tačiau būčiau jus slaugiusi labai uoliai, rūpestingai.

Henrikas išmikčiojo kažkokį komplimentą, ji vargu ar tai išgirdo, nes nemanė, kad galima dėkoti už darbą, kuris jai atrodė toks paprastas ir toks natūralus. Neatsakiusi į pagyras ir švelnybes, ji pasakė:

– Laikas grįžti į trobelę, nes matau, kad skleidžiasi gelsvai purpuriniai tulpmedžio žiedai. Artėja vidudienis.

Europietišškai galantiškas Henrikas suskubo pasiūlyti jai ranką ir padėti nusileisti siauru, stačiu keliuku, bet Zora pažvelgė į jį sunerimusi.

– Juk, – susirūpino ji, – dar nepajėgiate eiti vienas. Jūs vos laikotės ant kojų! Ach, tie žiaurūs negrai! Atsiremkite į mano ranką. Padėsiu jums nusileisti nuo uolos.

Taip kalbėdama labai gracingai ir kartu paprastai ji ištiesė gražiausią pasaulyje ranką. Sumišęs Henrikas nežinojo, ar sutikti, ar atsisakyti. Matydama, kad jis dvejoja, Zora lengvai, kaip ore sklendžiantis paukštis, nuskriejo žemyn ir, nesugaišusi nė minutės, atsidūrė uolos papėdėje. Henrikas patraukė iš paskos, bet jo žingsniai buvo ne tokie tvirti. Leona jau laukė paruošusi pietus. Buvo patiekta kokoso palmių pieno jų vaisiuose, vandenyje virtų ryžių su cukrumi, skrudintų kukurūzų, šviežių vėžių – logerhedų ir moliūgo, vadinamo didžiuoju moliūgu. Šiuo patiekalu kreolai dažniausiai vaišina įžymiausius svečius. Po pietų Zora nusivedė Henriką į mangrovų pavėšį prie upės, kurioje plūduriavo geltonos pistijos ir lelijos. Abu susėdo. Henrikas klausėsi švelnaus Santo Domingo devynbalsės čiulbėjimo ir pasakojo Zorai apie savo pomėgį muzikai, apie tai, su koku malonumu klausėsi Zoros. Zora naiviai atsakė, kad dona Marija ją išmokė groti gitara, o paukščiai – dainuoti. Paskui susidomėjo Henriko karine uniforma. Labai nustebo pamačiusi kilpelėje įsegtą Karo kryžių. Henrikas jį išsegė, norėdamas suteikti jai malonumo. Vos paėmusi į rankas, jį labai pagarbiai pabučiavo.

– Tai relikvija? – paklausė Henriko.

– Taip, – atsakė šis šypsodamasis, – šlovės relikvija.

– Kaip? Ką jūs norite pasakyti?

– Iš tikrųjų tai šis kryžius duodamas tik mirštančiajam.

– Bet aš manau priešingai – jis saugojo jūsų gyvybę.

– Tikrai ne, bailys negali pelnyti garbės ir narsaus kario reputacijos, nes kitaip nė vienas nelįstų į pavojų.

– Tai jums labai patinka karas, nes atvykote jo ieškoti iš labai toli.

– Ne, tai ne mano pašaukimas, bet aš vykdau įsakymus to, kuris mane pasiuntė.

– Kas jums įsakė vykti į Santo Domingą?

– Prancūzijos vadas.

– Dieve mano, jūs prancūzas, jūs iš mano tėvo ir tėvo Anzelmo šalies.

– Ne, – atsakė Henrikas, – aš esu lenkas, bet nebeturiu savo šalies, nebeturiu tėvynės.

– Kodėl? – nustebo Zora. – Arg negrai ir ją užgrobė, taip, kaip ir šią salą?

– Tai ne negrai, bet baltieji, europiečiai, mūsų broliai, mūsų sąjungininkai pasidalijo mus tarp savęs.

– Na, dabar supratau: jus ir daug jūsų tautiečių nupirko Prancūzijos vadas.

– Jūs norite pasakyti, kad mes jam tarnausime, nes jis suteikė

viltį atgauti tėvynę.

– Kadangi jūsų šalį užgrobė ne negrai, kodėl jis jus verčia su jais kovoti?

– Dabar Henrikas sutriko ir pasistengė pakeisti temą.

Artėjo laikas palikti žavingą Zoros pasaulį. Su mergina Henriku buvo malonu, bet įsakmi pareiga šaukė į Prancūzijos kyšulį. Jis atsisveikino su Zora, neslėpdamas liūdesio, kad privalo išvykti.

– Keliukite, nes jums nuobodu pas mus, tačiau bent jau pasakykite savo vardą, kad galėčiau jį kartoti, kai jūsų nebebus.

Henrikas pasakė jai savo vardą ir pavardę.

– O aš turiu tik vieną vardą, – tarė Zora. Antrasis yra mano tėvo pavardė. O jūs turite tėvą?

– Jau nebeturiu.

– O aš jo niekada neturėjau. Tiesa, tėvas Anzelmas visada vadina mane dukra. Tačiau niekada nemačiau to, kuris davė man gyvybę.

Kiek patylėjusi, kalbėjo toliau.

– Henrikas, – pakartojo keletą kartų, – šį vardą lengva atsiminti, bet kito neprisiminsiu niekada, jis labai ilgas ir sunkiai ištariamasis.

– Aš jį užrašysiu, – pasiūlė Henrikas. Tuoj pat išsitraukė piniginę ir ant popieriaus lapelio parašė savo pavardę, o Zora labai atidžiai jį stebėjo. Jis atidavė lapelį Zorai ir mergina atsidadususi jį paėmė.

– Aš nemoku skaityti, – ištarė ji ir paleido popierėlį.

– Gerai, Zora, – pasakė Henrikas, – jei jūs sutinkate, mokysiu jus, o kol išmoksitė skaityti ir rašyti, aš skaitysiu tai, kas jūsų širdyje. Gamtos knygą – joje telpa viskas, kas pasaulyje šviesu, nekalta ir jautru.

Išgirdus tuos žodžius, gražioje Zoros akyse suspindo džiaugsmas. Ji suėmė Henriko ranką, prispaudė ją prie širdies ir karštai prabilo:

– Ach, koks jūs geras. Esu labai jums dėkinga.

– Angele, nuostabioji Zora, – ištarė Henrikas.

Tada jis pasiūlė grįžti į trobelę. Artėjo laikas atsisveikinti. Šokinėdama iš džiaugsmo Zora nubėgo pirmą, kad papasakotų motinai, kokį pasiūlymą priėmė. Išgirdus tai, Leonos veide šmėstelėjo nerimas. Ta baimė neprasydo pro Henriko akis ir jis suskubo patikinti, kad jo ketinimai tyri, sąžiningi, kad jis šiais neramiais laikais tik nori merginai padėti, paprašė leisti jam retkarčiais apsilankyti ir praskaidrinti merginos vienatvę. Paskui atsisveikino su ja, su tėvu Anzelmu ir mieląja Zora, kurios švelnios akys sekė jį tol, kol šis dingo iš akių.

IV SKYRIUS

Henriko sugrįžimas į Prancūzijos kyšulį jo draugams buvo netikėtas, tad visi džiūgavo. Pusbrolis Stanislovas nebesitikėjo jo pamatyti. Bevaisės paieškos nekėlė abejonių, kad Henrikas žuvo susirėmime su negrais. Pusbrolis apkabino Henriką. Tuo metu Henrikas dar nesuprato, jog širdis jau liepsnoja meile, todėl papasakojo pusbroliui viską, kas šį labiausiai domino. Klausydamasis jausmingo, gyvo pasakojimo apie Zorą, angelišką būtybę, kuriai Henrikas skolingas už savo gyvybę, Stanislovas šypsojosi. Henrikas skaudino pašaipėlė ir nepatiklumas.

– Ne, – kalbėjo jis, – tu nematei ir niekada nepamatysi panašios būtybės, nes aš nenoriu, kad tu ją pamatytum.

– Bet, mielas Henriku, kaip galima taip jausmingai, giliai žavėtis pusiau laukiniu sutvėrimu?

– Ką tu vadini laukiniu? Jei ir netikėčiau, tai, pamatęs Zorą, įsi-

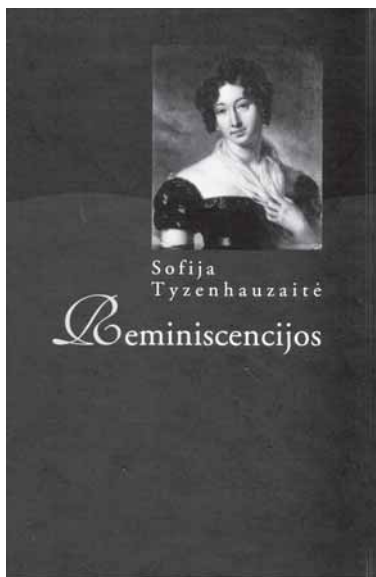
Rašytojos Sofijos Tyzenhauzaitės de Šuazel-Gufje (Chouseul-Gouffier 1790–1878) tėvas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės raitosios gvardijos šefas, Rokiškio dvaro statytojas Ignatas Tyzenhauzas (1760–1822). Nežinomas XVIII a. pab. – XIX a. pr. dailininkas

tikinčiau, kad angelai egzistuoja. Pakaktų vieno jos žvilgsnio, kad tai suprastum, bet niekas nesugebės to žvilgsnio aprašyti! Kiek jame keru! Nekaltumo ramybė sumišusi su ypatingai jaudinančiu jausmingumu. Ji visa spinduliuoja grožiu ir tyrumu. Menkiausias jos ištartas žodelis ar judesys įgauna ypatingą vertę, nes juos įkvepia pats Dievas. Tik jis suteikia Zoros grožiui stebuklingą žavesį, kuris pavergia širdį ir nesujaukia proto. Zora tikrai nesukurta tam, kad keltų vulgarius jausmus arba juos sujauktų. Jos tobulai tyra širdis skirta ne tam. Kad išdrįstum ją pamilti, privalai apsisvalyti, tapti, jei tai įmanoma, panašus į ją, na o jei trumpai, tai reikia ją mylėti taip, lyg garbintum dorybę.

Stanislovas iš tos kalbos nieko nesuprato. Manė, kad pusbrolio egzaltacija kyla dėl nusilpusio proto, o protas nusilpo dėl fizinių kančių, tad nepanoro dar labiau jį kurstyti, tęsdamas pokalbį, kuriu pats nelabai domėjosi. Stanislovas buvo švelnaus būdo, saikingas, ramus, niekada nesitraukė iš pasirinkto kelio, nepasidavė impulsui, veikdavo tik viską apgalvojęs, įvertinęs aplinkybes ir visiškai netikėjo meile.

Henriku pirmą kartą gyvenime nepatiko pusbrolio abejingumas ir šaltumas, tad susvyravo jo pasitikėjimas Stanislovu. Slapta gavo vadų leidimą grįžti į trobelę saugoti garbingą šeimą nuo kareivių priekabių ir krašte pasklidusių negrų. Henrikas į trobelę greičiau nuskriejo nei nukeliavo. Leona jį pasitiko švelniai, bet kartu ir būkštaudama. Zora naiviai džiūgavo ir vėl, ir vėl pasakojo, kaip nuobodžiavo, kol jo nebuvo. Tarp jų netrukus užsimezgė švelni draugystė – be varžymosi ir familiarumo. Henrikas sugebėjo užkariauti visų palankumą. Su Leona elgėsi kaip paslaugus ir paklusnus sūnus, Zorai buvo švelnus kaip tėvas, rinko augalus su tėvu Anzelmu, su dona Marija kalbėjo apie jos sūnų, ištikimam negrui padėjo nudirbti visus darbus. Tokiu apdairumu, malonių elgesiu jam pavy-

(Nukelta į 64 p.)

Sofijos Tyzenhauzaitės knygos „Reminiscencijos“ (Vilnius: Regionų kultūrinių iniciatyvų centras, 2004) viršelis. Dailininkė Deimantė Rybakovienė

(Atkelta iš 63 p.)

ko užkariauti visų trobelės gyventojų pagarbą ir išblaškyti Leonos nerimą, kuri bijojo, kad dukters neištiktų negandos, nuo kurių prisikentėjo pati. Apie ką mąstė Henrikas? Jis pats nežinojo. Buvo laimingas, matydamas Zorą, kalbėdamasis su ja, klausydamasis jos, stebėdamas, kaip mainosi merginos naivus jaudus veidas. Klausydamasis jos švelnaus balso pamiršdavo pasaulį. Zora jam buvo viskas: svajų žavesys, vaizduotės liepsna. Oras, kuriuo kvėpavo, šalia jos atrodė grynesnis, kvapai tobulesni, šviesa gyvesnė. Jam atrodė, kad gyvena du gyvenimus: Zora jį mylėjo, Zora! Būti mylimam Zoros! Didžiausia laimė.

– Kaip man gaila, – dažnai sakydavo Henrikas, galvodamas apie pusbrolių Stanislavą, – kaip man gaila tų, kurie nepažino švelnaus abipusio jausmo, jausmo, kurį Dangus davė žmogui žemėje, kad paguostų dėl gyvenimo nelaimių.

– Zora mylėjo Henriką ir to visai neslėpė. Vieną dieną tarė:

– Prieš jus sutikdama neturėjau laimės turėti brolio, bendraamžio draugo. Pasakykite man, kodėl jausmas, kurį jums jaučiu, taip skiriasi nuo mano švelnumo kitiems? Nekalbėkime apie mano motiną, kurią myliu nuo pat gimimo, apie doną Mariją, kuri tokia gera, aš labai prisirišusi prie tėvo An-

zelmo, tačiau jaučiu, kad negalėčiau jo mylėti taip, kaip jūs, nors pažįstu jį labai seniai, o jus tik keletą dienų.

– Nagi, dievinamoji Zora, ar galiu sužinoti, kaip jūs mane mylite? – paklausė Henrikas, įsmeigęs akis į žavingą Zoros veidelį, kuriame suspindėjo pats švelniausias sumišimas.

– Ach, kaip jums pasakyti? Kaip susieti ir tiksliai išreikšti mintis, – sutriko Zora, sumirksėjusi ilgomis juodomis blakstienomis. – Myliu tave, mano jaunasis drauge, taip, kaip myliu gamtą tada, kai ji pačiame gražume. Greta tavęs mano sielą apima ekstazė. Tada jaučiu tokį patį susižavėjimą, kaip ir stebėdama švytintį giedrą dangų, kai gėriuosi vaisių, gėlių grožiu, pavėsio gaiva. Dangaus rasa ne tokia maloni išdžiūvusiems, nuleipusiems augalams, kokie malonūs tavo švelnūs žodžiai mano širdžiai. Jaučiu čia, – kalbėjo ji, dėdama ranką prie širdies, – kai tu kalbi su manimi arba žiūri į mane, švelnumą, visaapimančią palaimą, kurios negalima lyginti su niekuo, ką mačiau ar jaučiau nuo tos akimirkos, kai gimiau. Bet kai tavęs nėra greta, tas jausmas, ta laimė, nežinau, kaip tai pavadinti, tas malonus pojūtis tuoj pat dingsta. Tu sugrįžti – ir jis kartu. Be tavęs jo nėra. Tavo paveikslas nuolat mano akyse. Matau jį visur: vandenyje, danguje, gėlėse, jis manyje kiekvieną akimirką ir, kai tavęs nėra šalia, jis padeda iškęsti tavo nebuvimą.

– O, mano drauge, – sušuko Henrikas, – mano mieloji Zora, aš taip pat tave myliu ir net tūkstantį kartų labiau.

– Tu niekada neturėjai sesers? – paklausė Zora.

– Dangus panoro man ją duoti tavo pavidalu. Dangus, pagimdęs mus skirtinguose žemės kampeliuose, atrodo, džiaugiasi mus sujungęs. Jo dėka radau laimę Santo Dominge.

– O aš, – šnekėjo Zora, – ar galėjau pagalvoti, kad lenkas (aš net nežinojau, kad žemėje yra tokia tauta) padarys mano gyvenimą tokį mielą. Tik nuo tos akimirkos, kai mudu susipažinome, ėmiau suprasti, koks vertingas gyvenimas, ir kiekvieną dieną dėkoju už tai Dangui.

Taip maloniai šnekučiuojantis slinko dienos, valandos, akimirkos. Abu su Zora jie sėdėjo po žydinčiu apelsinmedžiu, apgaubti besisklaidančio jo kvapo, ir Henrikas mokė jaunąją draugę Europos papročių, tradicijų, pasakojo apie savo šalies nelaimes. Zora klausėsi, klausinėjo, mokėsi. Jai, kaip pati

sakė, neseniai sukako septyniolika. Ji dar nebuvo praradusi vaikystei būdingo imlumo. Henrikas žavėjosi jos paprastumu, jį stebino jos proto guvumas, sumanumas. Ji greitai suprasedavo tai, kas jai pasakojama, ir viską atsimindavo. Henriką žavėjo ir jos švelnūs žodžiai, originalūs posakiai, gamtos pažadintos mintys, nes visa tai sklido iš širdies. Jų vertės ir žavesio nesuprato tik ji pati. Auginama Europoje, kur jos talentingumą būtų praturtinę mokslas ir menai, ji būtų galėjusi užimti deramą vietą tarp mokytų moterų.

Ramiais, tyliais vakarais Henrikui patikdavo mokyti Zorą Legionierių dainos jo šalies šokio ritmu. Zora akompanuodavo gitara ir kartodavo žodžius, kurių mokė Henrikas. Jos skambus balsas sklido aidu ir nešiojo patriotinę lenkų giesmę po Santo Domingą, Amerikos krantus. Kartais Henrikas ant lakiojo smėlio piešdavo raides ir mokydavo Zorą nuostabaus, bet pavojingo skaitymo meno, nes skaitymas ir moko, ir klaidina, ir džiugina, ir kelia liūdesį. Zora iškart išmoko visas raides ir sugebėjo jas užrašyti pagal matytą pavyzdį. Vieną dieną Henrikas užklupo Zorą sode sodinančią augalus vienoje linijoje. Priėjo arčiau.

– Pažiūrėkite, – pasiūlė ji, – ar gerai išmokau jūsų pamokas. Aš pati sugalvoju abėcėlę iš gėlių. Gana sunkiai man pavyko išdėstyti pirmąsias to žodžio raides. Pažiūrėkime, ar jums pavyks perskaityti. Pradėkite nuo šios raidės.

Ji pirmiausia parodė Henrikui labai gražią hortenziją, paskui žydinčią eriką, nemeliją, rožę, irisą, kaliją, azaliją ir saulenę.

– Viskas kartu, – šūktelėjo Zora, nekantraudama, kad Henrikas per lėtai spėja, – viskas kartu: Henrikas.

– Iki sielos gelmių sujaudintas Henrikas merginai padėjo žvilgsniu. Naivioji Zora niekada ko nors nedarydavo dėl to, kad jai padėkotų arba ją pagirtų, nes visus darbus dirbo tik iš širdies. O jei Henrikas padarydavo kokią nors paslaugą arba papasakodavo smulkmenėlę iš Europos gyvenimo, ji tik šyptelėdavo, nes manė, kad pakankamai atsilygino už suteiktą malonumą – juk teikėsi atkreipti į jį dėmesį.

V SKYRIUS

Kol trobelėje viskas alsavo taika, laime ir ramybe, kol Henrikas visiškai saugiai mėgavosi neapsakoma palaima, kuri kartais trumpam priverčia žmones pamiršti jiems

gresiančius pavojus. Tuo metu Santo Dominge ir Prancūzijos kyšulyje ėmė plisti užkratas – geltonasis drugys. Mirtis šienavo ir sveltimšalius karius. Kiekvieną dieną liga nusinešdavo tūkstančius drąsuolių, atimdavo iš Lenkijos jos brangiausias gynėjus, kilniaširdžius karius, į kuriuos tėvynė dėjo visas viltis. Henrikas nerimavo dėl Stanislovo gyvybės ir net nenumanė, koks pavojus laukia jo paties.

Negrai, užpuolę Henriką, papasakojo Zamtė, kokia kilni ir drąsi buvo gražioji kreolė.

– Ką? – išgirdęs tokią naujieną stūgavo Zamtė. – Taip paniekinti mano meilę, paslaugas, kurias padariau, taip atmesti tokio žmogaus, kaip aš, pageidavimus ir drįsti nepaisyti mano galybės bei padėti mano priešams! Už tai ji neišvengs baisaus keršto! Netrukus tu sužinosi, kas toks Zamtė, suprasi, kad reikėjo jo bijoti, jei nepajėgei mylėti, bet bus per vėlu.

Tai išrėžęs jis įtūžęs užsipuolė negrus, kad šie bailiai nusileido Zoros norams, ir juos nubaudė – jie buvo nužudyti visų akivaizdoje. Bet nubaustųjų kančios Zamtė pyktį tik apmašino. Kraujo bei žiaurumo ištroškusi pabaisa panoro daugiau aukų.

Vieną dieną, kai Henrikas kaip įprasta vaikštinėjo su Zora žydinčiais upės krantais, klausėsi švelnaus draugės čiulbėjimo ir malo-

niai svajoto apie savo šalį, brangią tėvynę, staiga išgirdo iš kalnų sklindančius laukinius riksmus. Henrikas ir Zora nustebę sustingo ir ėmė atidžiai klausytis. Apstulbusi Zora išblyško ir pirmoji riktelėjo:

– Tai Zamtė ir jo vyrai! Atpažįstu jų laukines giesmes. O dangau, ką mums daryti?

Laiko sprukti nebeturime. Jūs negalite vienas pasipriešinti. Slėpkitės šio kedro kamiene, arba jūs žuvęs.

Henrikas pakluso Zoros ašaroms bei maldavimams ir sutiko pasislėpti didžiulio kedro įduboje, o Zora skubiai jį pridengė samanomis ir lianomis. Netrukus pasirodė apie dvidešimt negrų su Zamtė priekyje. Jie susikibę už rankų šoko „Chica“, nešėsi fleitą ir būgną. Jų garsai pritarė grimasų ir groteskiškų judesių šokiui. Ant galvos Zamtė buvo užsidėjęs raudoną kepuraitę, vilkėjo puošu švarku ir plačiomis kelnėmis iš raštuotos indiškios medžiagos. Prie juosmens jam kabėjo ilgas durklas, maišelis su tabaku ir pypkė. Zora, pamačiusi juos, dar labiau išsigando ir nuskuvėjo pasakyti motinai ir ispanei, kad pasirodė negrai.

Zamtė įsakė negrams nutilti ir liautis šokus, tada atsisėdo po medžiu, kuris buvo tapęs jaunojo lenko prieglobščiu. Tai pamačiusi Zora vos nenualpo. Ji sugrįžo lydima Leonos. Žako ėjo iš paskos.

(Nukelta į 66 p.)

Taujėnų dvaras, kuriame vaikystėje ir jaunystėje gyveno rašytoja Sofija Tyuzenhauzaitė de Šuazel-Gufje (Chouseul-Gouffier, 1790–1878). Napoleono Ordos (1807–1883) piešinys

(Atkelta iš 65 p.)

Jis nešė didelį dubenį su punšu, pintinėles su vaisiais, kukurūzų pyragaičiais, kuriuos iš karto padalijo susibūrusiems negrams. Zamtė nepanoro liesti nieko, kas jam buvo pasiūlyta. Po kelių nedraugiškos tylos akimirų jis ėmė žerti užgaulius priekaištus Leonai ir jos dukrai, šiurkščiai ėmė klausinėjo, kur tas karininkas, kuriam Zora išdrįso padėti. Moterys drebėdamos atsakė, kad jis išvyko.

– Jūs meluojate, – griausmingai suriko Zamtė, – žinau, kad jis čia lankosi, gal net dabar jis čia.

Tai išgirdusi Zora sudėjo rankas.

– Mano mielasis Zamtė... – ėmė maldauti.

– Supratau, – išsiviepe, o jo akys degė pykčiu. – Jus išdavė maldaujantis tonas, bet manęs jis nebesugundys. Pas mane, draugai.

Tai taręs sušvilpė švilpuku. Išgirdę signalą visi negrai subėgo prie savo vado.

– Pirmyn, – įsakė Zamtė, – ieškokite to svetimšalio, kuris slepiamas nuo mano keršto, visur: trobelėje, sode, jei prireiks, žemėje. Apsipylusi ašaromis, Zora puolė Zamtė po kojomis, bet šis ją šiurkščiai atstūmė.

Įsivaizduokime, jei įmanoma, koks tą akimirką sutrikęs ir sunerimęs buvo nelaimingasis Henrikas. Bijodamas dar labiau padidinti mylimosios kančias jis nebegalėjo ilgiau slėptis, nes privalėjo nubauti Zamtė už įžūlumą, kai pastarasis, apimtas įsiūčio, ėmė spardyti medį, kuriame slėpėsi Henrikas, ir aptiko jo prieglobstį. Henrikas atkišęs kardą šoko iš medžio įdubos. Zora veriamai suklykė:

– Jis pražuvo! Jis pražuvo!

Išgirdę vadą švilpiant, išsiskirstę negrai tučtuojau subėgo ir apsupo Henriką, kuris dabar jau turėjo nusileisti jėgai. Zora, jos motina ir ispanė, apimtos siaubo, apkabino žiauriojo Zamtė kojas. Jis nekreipė dėmesio į jų maldavimus. Zamtė, kupinas neapykantos, žvelgė į Henriką. Jo žvilgsnyje galėjai perskaityti pavydą ir degantį norą atkeršyti.

– Na, ką gi, – pagaliau niūriai tarė Zorai, – jo gyvybė jūsų rankose, nuspręskite jo likimą.

Vėliausiai po trijų dienų (tiek laiko skiriu), Zora bus mano arba šis baltasis mirs baisiose kančiose. Gerai pasvarstykite. Sakykite taip arba ne.

– Taip, – drebėdama atsakė Leona.

– Taip, – tyliai pritarė Zora.

Atstatyti Platelių dvaro (Plugės rajonas), kuriame ištekėjusi kartu su vyru gyveno rašytoja Sofija Tyuzenhauzaitė de Šuazel-Gufje (Chouseul-Gouffier, 1790–1878), pastatai ir jų fragmentai. Danutės Mukienės nuotraukos

–Ne! – riktelėjo Henrikas, veltui stengdamasis išsiveržti iš negrų rankų. Zamtė įsakė jaunąjį lenką surišti ir pririšti prie to paties medžio, kuriame slėpėsi, kamieno. Keletas negrų turėjo jį saugoti, kiti – eiti su vadu. Paskui, kreipdamasis į Henriką, Zamtė rūščiai, grūmodamas (jaunojo lenko gyslose užvirė kraujas) pagrasino:

– Pagalvok apie Zoros santykius su tavimi ir manimi, nes tavo gyvybė priklauso nuo to, kaip tvirtai ji laikysis pažado.

Tada Zamtė atsisuko į moteris:

– Palieku jį su jumis, – pasakė ir tėsė, – matysite jį nuolatos, tai padės Zorai pagaliau apsispręsti ir įvykdyti savo pareigą bei įsipareigojimus man. Jokių ašarų, jokių maldavimų – iš jų nebus naujos. Sakau tai paskutinį kartą. Tuoj pat turiu traukti į žygį, tad iškeliauju, bet po trijų dienų, – dėstė toliau, ištraukęs durklą iš makščių, – Zora bus mano, o jei ne – baltasis mirs. Gana rodyti meilę ir kilniaširdiškumą, – tada apsisuko ir su keliais kariais iškeliauvo. Likusieji negrai apsupo kedrą, prie kurio buvo pririštas nelaimingasis Henrikas. Visiškai išsekusi Zora tebeklūpėjo, bet, atrodo, kažką rezga. Staiga ji atsistojo. Jos akyse suspindo vilties žiburėlis, o išsekęs veidas atgijo. Ji atidžiai žvilgtelėjo į Henriką ir jam tas žvilgsnis nušvito lyg šviesos spindulėlis. Mergina prabilti nedrįso, bet pasiuntė jam ženklą, kad bandys jį išgelbėti. Tada Zoro su motina ir ispane dingo. Sugrįžo tik Žako. Jis atnešė negrams įvairių alkoholinių gėrimų, kuriais dažnai vaišindavo Zamtę draugus.

Artėjo naktis, temo, bet niekas, išskyrus pirmyn ir atgal vaikščiojantį Žako, prie trobelės nesirodė. Henrikas pamanė, kad jį paliko vieną. Jis sutriko. Laukimas darėsi nepakenčiamas. Tuo tarpu visi negrai, sėdintys aplink jį, palengva ėmė svaigti nuo gėrimų pertekliaus, o paskui užmigo letargo miegu. Henrikas pasijuto vienišas tarp miegančių pabaisų, bet negalėjo nei krustelėti, nei atlaisvinti savo pančių. Po kiek laiko išgirdo, kaip tyliai atsivėrė trobelės durys. Mėnulio šviesoje jis išvydo Zorą, kuri, apsisupusi balta apsiaustu, kaip šešėlis slinko tarp medžių. Iš paskos sekė Žako. Artėdama prie medžio Zora davė Henriku ženkla tylėti. Norėdama prieiti jį turėjo slinkti tarp negrų, kurie gulėjo aplink medį. Padėdama Žako Zora skubiai nuplovė raiščius ir išlaisvino belaisvį. Jis pirmiausia puolė po kojomis savo mielai gelbėtojai.

– Mano gyvenimas, – kalbėjo, – priklauso jums, jūs ką tik antrą kartą išgelbėjote man gyvybę. Pasikliaukite manimi ir būkite mano žmona.

Išgirdus šiuos ugningus žodžius gražus Zoros veidas skausmingai persimainė.

– Ką, – sunerimo, – jūs nebenorite būti mano broliu! Jūs norite palikti mane, kaip tai padarė mano tėvas?

– O, Zora, – atsakė Henrikas, – vykite nuo savęs nemalonių prisiminimų. Mano gyvenimas priklauso jums ir šioje vietoje visiems laikams atiduodu jį į jūsų rankas, prisiekiu būti jūsų vyru, jūsų gynėju.

Zora virpėdama atsirėmė į Henriko ranką.

– Negaiškime laiko, – tarė ji, – daviau negrams migdomųjų. Laikas spaudžia. Turime jais pasirūpinti, nes būtų siaubinga atimti gyvybę beginkliams ir bejėgiams žmonėms.

Henrikas nespriėjo. Padėdamas Žako, surišo visus negrus ir paėmė jų ginklus. Nutarė pats juos saugoti, nedrįso pasišalinti, todėl pasiuntė Žako į miestą, įsakęs paimti keletą vyrų iš jo kuopos ir su jais grįžti belaisvių negrų. Taip pat brūkstelėjo keletą žodžių Stanislovui apie tai, kas įvyko ir kad jis tvirtai pasiryžo vesti Zorą. Išsiuntęs Žako, Henrikas nusprendė praleisti naktį vietoje, tad išsi-

Taujėnų dvaras, kuriame vaikystėje ir jaunystėje gyveno rašytoja Sofija Tyuzenhauzaitė de Šuazel-Gufje (Chouseul-Gouffier, 1790–1878). Napoleono Ordos (1807–1883) piešinys

traukė kardą ir ėmė saugoti miegančius negrus.

Zora, vis dar nerimaudama, klūpojo po baltais žiedais apsiplūsi magnolija ir meldė dangų užtarti Henriką. Mėnulio šviesa liejo baltą atspalvį ant jos žavingo veidelio ir pabrėžė jo melancholiškumą, nes melancholija buvo neatskiriama jos grožio palydovė. Užauginta nelaimingos būtybės, visada gyvenusi vienatvėje ir su nebe jaunais žmonėmis, Zora nebuvo linksma. Pasitenkinimą, net džiaugsmą ji išreikšdavo tik ašaromis arba daugių daugiausia – šypsenėle. Tik patys giliausi ir švelniausi jausmai išprovokavo jos reakciją.

Naktis buvo graži ir tyli. Sidabrinis mėnulio diskas didingai slinko grynų dangumi, kuriam nebuvo nė debesėlių. Jo virpanti šviesa atsispindėjo vandens tėkmėje ir spindėjo medžių viršūnėse. Vakarinis vėjelis retkarčiais švelniai sujudindavo žalias latanijos vėduokles, bambukų stiebus ir gavino tūkstančio kvapų, kuriuos skleidė daugybė gardžiakvapių augalų, prisodrintą orą. Švytintys jonvaliai žėrėjo puošniose žiedų taurelėse, ant ananasų spyglių. Nebuvo nieko gražiau už tą poilsį, gamtos ramybę. Pakanka šio vaizdo, kad suvoktum tropikų naktų grožį. Zora nuėjo į trobelę, o Henrikas nekantraudamas laukė, kol išauš diena.

VI SKYRIUS

Vos tik horizonte pasirodė saulė, pirmieji spinduliai apšvietė miegančių negrų veidus ir privertė juos atmerkti apžilpintas ir nuo miego dar apsunkusias akis. Kaip apstulbo tie barbarai, kai pabudę pamatė, jog yra surišti vienas prie kito. Nė vienas negalėjo pajudėti nepatraukęs kartu su savimi draugų. Kurį laiką juos stebėjęs Henrikas priėjo arčiau ir pagrasino, kad jie tuoj mirs, jei nesiels ramiai. Jie, kvailai, nustebę ir išsigandę spoksojo į jį vargiai prisimindami, kad turėjo jį saugoti, nes jų protas dar nebuvo atsigavęs nuo gėrimo garų. Jie puolė prieš Henriką kniūpsti veidais į žemę ir ėmė garsiai rėkti. Išgirdusi triukšmą atbėgo Zora. Henrikas ją paprašė nusiraminti. Jie kartu papusryčiavo – pasistiprino vaisiais, kuriuos ji atnešė, vis žvilgčiodami į tą pusę, iš kurios kartu su Henriko kuopos kareiviais turėjo sugrįžti Žako.

Tik vienuoliktą valandą juos pamatė besileidžiančius nuo kalnų. Henrikas nubėgo jiems priešais duoti įsakymų. Žako neat-

(Nukelta į 68 p.)

(Atkelta iš 67 p.)

nešė Stanislovo atsakymo, nes jo tuo metu Prancūzijos kyšulyje nebuvo. Pusbroliui rašytas laiškas nukeliavo paskui jį.

Kai lenkų kareiviai išsivedė negrus, Henrikas sugrįžo į trobelę ir, aptikęs joje tik Leoną, puolė prieš ją ant kelių. Jis prisipažino, ką jaučia jos dukrai, ir maldavo, kad Zora priimtų jo karštą meilę, o Leona leistų, kad jų sąjunga būtų sutvirtinta rytoj. Skubą motyvavo tuo, kad netrukus gali sugrįžti Zamtė, ir pridūrė, kad ji pati galės nebebijoti negro pykčio, nes po dukters vedybų galės palikti savo namus ir su Zora persikelti į Prancūzijos kyšulį. Leona kurį laiką tylėjo, nes labai susijaudino. Jos akys pritvinko ašarų. Tai rodė, jog kartus prisiminimas, kurį patyrė motinos širdis, nuodija džiaugsmą. Henrikas skubino Leoną duoti palankų atsakymą ir pridūrė, kad tėvas Anzelmas palaimins ryšį, kuris sujungs jo ir Zoros likimus. Nurimusi, patenkinta Leona pakėlė į dangų akis ir rankas.

– Sutinku, – pasakė, – padarykite ją laimingą, tebus ji laimingesnė, nei buvo jos motina.

Gavęs Zoros ir Leonos sutikimą, Henrikas nuskubėjo į atsiskyrėlio būstą. Tėvas Anzelmas jau keletą dienų niekur nebuvo išvykęs ir nieko nežinojo apie įvykius, kuriuos jam papasakojo Henrikas. Labai atidžiai išklausė.

– Jaunuoli, – pradėjo rimtai, – ar vėliau nesigailėsite priėmę tokį skubotą sprendimą? Išklauskite mano samprotavimus apie jūsų sprendimą, jei aistra pajėgi girdėti, ką sako protas. Jūs mylite Zorą ir norite ją vesti. Žinau, kad esate laisvas ir pats galite spręsti savo likimą. Jei jūs pageidaujate būti su ja laimingas čia, esu tikras, kad taip ir bus. Bet patikėkite mano senatviška patirtimi, jūsų amžius tikrai netinka kasdieniame ramiai laimei. Vyro, ypač tokio jauno kaip jūs, širdyje dega noras veikti. Neapibendrinu kitų žmonių patirties, viską išbandžiau savo kailiu. Jūs tokios patirties tikrai neturite, gal padės manoji. Manau, kad jūs nepanorėsite visam gyvenimui įsikurti Santo Dominge. Jūs turite įsipreigojimų savo šaliai, nes este karys, jūs turite turto, ryšių, o tai neįveikiamos kliūtys. Jūs priklausote savo tėvynei, ji turi į jus teisių. Nė vienas pilietis negali atsisakyti savo šalies, neužitraukęs gėdos, nepasirodęs bailiu. Be meilės savo tėvams, prigimtis mūsų širdims liepia mylėti gimtinę. Religija tam pritaria, ar jūs neigtumėte prigimtį ir religiją? Žinau, ką jūs atsakysite. Jūs pasakysite, kad Zora gali keliauti su jumis į Europą. Bet ar jums pakaks drąsos įveikti prietarus, kilšančius dėl jos kilmės? Net jei įvertinsime jos dorybes, nejautrus pasaulis vargu ar jums pritaras.

– Tėve, – nekantravo Henrikas, – neabejoju, kad jūsų pamąstymai yra teisingi. Bet kalbame ne vien apie mane. Jūs pamiršote Zorą. Negi galvojate, kad ji mane myli per mažai ir be skausmo atsisakys manęs. Jūs žinote, koks likimas jos laukia.

– Žinoma, – bandė paaiškinti tėvas Anzelmas, – savo nelaimėi, Zora supras, kaip jus myli, tik tada, kai jūsų nebebus čia. Jums lengva buvo užkariauti paprastą ir mylinčią širdį.

– O jūs norėtumėte, – pertraukė jį Henrikas, – kad aš priekaištaučiau sau, jog suteikia sielvarto jautriai širdžiai, nes pirmas sukėliau jai skausmą, kurio ji iki šiol nepatyrė?

– Kadangi puikiai suprantate, kokia didelė atsakomybė jums tenka, – įsiterpė vienuolis, – man belieka palinkėti kuo geriau išspręsti iškilusias problemas.

Henrikas davė garbės žodį. Buvo nutarta, kad jis pernaktos pas

atsiskyrėlį, o auštant nuvyks pasiimti Zoros ir jos motinos, atves jas į koplyčią, kur tėvas Anzelmas palaimins jaunųjų įsimylėlių santuoką.

Henrikas atsigulė ant demblio, bet negalėjo užmigti, nors miego jam reikėjo. Henrikas nesumerkė akių. Galvoje sukosi tūkstančiai įkyrių minčių apie išmintingus tėvo Anzelmo pamąstymus. Sute-mose, nakties tyloje vaizduotė kaitino prabėgę įvykiai ir abejojančioje širdyje vyko sunki vidinė kova. Tai regėdavo Zorą ir jos tobulą grožį, žavesį ir nekaltumą, tai mąstydamo apie būsimus draugų priekaištus, Stanislovo nepasitenkinimą, didžiulius priekaištus, aplinkinių nuomonę, su kuria teks kovoti, ir tie pamąstymai kėlė jo širdyje sumaištį ir abejones. Henrikas neramiai skaičiavo slenkancias nakties valandas. Dažnai išgirdavo, kaip dūsauja tėvas Anzelmas, ir to gero senio nerimas kurstė jo paties nerimą bei jaukė mintis. Vos ėmė aušti, Henrikas atsikėlė. „Didis Dieve, – mąstė, – pagaliau išaušo diena, kuri visiems laikams nulems mano likimą! Kas galėjo pagalvoti! Būtent Santo Dominge, toli nuo draugų, šioje kukloje atsiskyrėlio buveinėje, svetimoje žemėje aš susisiesiu neišskiriamais saitais su svetimsale, kurią likimas atskyrė nuo to visuomenės sluoksnio, kurį ji turėjo papuošti! Tiek to, burtai mesti, trauktis nėra kur.“ Jis baigė rengtis ir išėjo į lauką.

Gavus grynas oras, puikus rytas nuramino protą ir sujauktus jausmus. Po truputį liūdnas mintis, kamavusias jį naktį, pakeitė linksmesnės. Viskas buvo pamiršta! Jis galvojo tik apie Zorą ir pasuko į jos trobelę.

VII SKYRIUS

Kai Henrikas pasiekė trobelę, išvydo jaudinantį reginį: Zora klūpojo, o jos jautrioji mama, apsipliusi ašaromis, ją laimino. Zora buvo atsikususi nugara ir negalėjo matyti Henriko. Jis stabtelėjo ir stebėjo ją. Ji vilkėjo baltą kaip sniegas, persišviečiantį indiško audklo drabužį, kuris siekė pėdas ir išryškino jos grožį, liemens gražtumą. Ilgos kasos susegtos auksiniu smeigtuku, žydinčio apelsinmedžio šakelės – nuotakos vainikas, o viską užbaigė sentimentalaus gėlių, iš kurių buvo sudėtas Henriko vardas, vainikėlis. Henrikas prišoko prie jos, atsiklaupė prieš Leoną ir varė:

– Palaiminkite mus abu, nes aš netrukus būsiu jūsų sūnus.

Leona paėmė Henriko ir Zoros rankas ir sujungė jas savosiomis. Zora labai susijaudino, Henrikas ne mažiau.

– Zora, – paklausė jis, švelniai žiūrėdamas į ją, – ar sutinkate, kad būčiau jūsų vyras?

– Taip, – atsakė ji, nuleidusi dideles juodas akis, gražesnes ir išraiškingesnes nei paprastai, – bet ar jūs manęs nepaliksate, visada mane mylėsite? – Šiuos žodžius Zora ištarė verkdama ir tokiu balsu, kad suvirpėjo Henriko širdis.

– Eime, – paragino, – atsakysiu jums prie altoriaus. – Tuomet padavė jai ranką ir jie išėjo lydimi Leonos, ispanės ir ištikimojo negro, kuris neatrodė labai susidomėjęs tokia iškilminga akimirka.

Tą gražų rytą gamta lyg jų vedybų papuošalus atskleidė visas savo brangenybes. Tokie papuošalai buvo verti Zoros, jos tobuliausio grožio. Pakilo švytinti saulė ir viskas aplinkui atgijo. Abiejų įsimylėlių širdys netvėrė džiaugsmu, nors dėl didelio jaudulio jie atrodė tarsi sukaustyti.

(Tęsinys kituose numeruose)